

Еміграція з України в роки Другої світової війни та після її закінчення: політичний, національний та релігійний аспекти

Причини, які спричинили до еміграції з України у зазначений період можна умовно поділити на три основних блоки. **Перший**, це ті причини, які спонукали жителів України до еміграції ще до початку Великої Вітчизняної війни: політичні репресії, переслідування членів КПЗУ; репресії проти заможної частини селянства, насильницька колективізація, оголошення поза законом членів та керівників громадських і політичних партій, альтернативних комуністичній, релігійні переслідування.

Другий блок причин біженства визрів в ході Другої світової війни: військовополонені та в'язні концентраційних таборів, котрі боялися повертатися на Батьківщину через переслідування радянськими каральними органами; працівники німецьких органів влади, яким теж загрожували репресії; переслідувані владою учасники антирадянських збройних формувань; можливість вільно (під час війни) виїхати з країни для покращення свого економічного добробуту чи уникнути геноциду.

Третій блок, це причини, що визріли після закінчення війни. До них можна віднести:

- утиски національної культури, мови, гідності, релігії;
- невизнання частиною громадян радянської системи як такої, що може забезпечити демократичний розвиток суспільства (дисиденти);
- втеча учасників ОУН–УПА від репресивних органів СРСР;
- безпідставні переслідування значної частини населення органами НКВС (усі хто залишався на окупованих територіях, вважалися підозрілими);
- самовільні розправи над населенням;
- розпалювання міжнаціональної ворожнечі;
- небажання жити в умовах тоталітарної держави;
- насильницька колективізація, депортації.

Як бачимо, причин для еміграції з України у досліджуваний період було більш ніж достатньо. За визначальними рисами її характеру вона була: політичною, національною і вимушеною.

Важливою особливістю згаданої хвилі еміграції з України є, в цілому, досить високий відсоток працездатних робітників, переважання міської

еміграції над сільською. Що стосується релігійної приналежності, то основна маса емігрантів сповідувала греко-католицизм (61,1%), третина дотримувалася православної віри (32,6%) і лише 1,3% припадало на інші релігії.

Віковий склад емігрантів протягом 1945–1950 рр. був різноманітним, проте найбільшу частину (65,5%) склали люди у віці від 18 до 45 років. Вікові групи від 7 до 15 років та старші за 45 років представлені у цьому потоці практично рівномірно: 7,5% і 9,5% відповідно. Надзвичайно високий відсоток становили діти у віці до 7 років, близько 15%, це пояснюється тим, що основна маса з них була народжена вже за межами України, в таборах для переміщених осіб.

Територіальна приналежність емігрантів з України в окреслений період співвідносилась наступним чином: 65,9% — вихідці з Галичини, 31,2% — наддніпрянці і лише 2,9% — вихідці з північно-західних земель України, Закарпаття та Буковини.

Для України наслідки третьої хвилі еміграції, як і наслідки попередніх двох хвиль, були досить відчутні. Насамперед, Україну залишили патріоти, віддані їй люди, носії української культури, науковці, борці за свободу і незалежність своєї Батьківщини. Рішення покинути чи не повертатися на Батьківщину було одним із найдраматичніших у житті емігрантів. Його вплив на соціально-економічні, культурні, психологічні та політичні аспекти їхнього буття був глибоким і складним. Однак, постає й інше запитання: хто зробив правильний вибір — ті, котрі рушили за кордон, чи ті, хто залишився?

Очевидно, що з матеріальної точки зору, ті, хто емігрував, улаштувалися значно краще. Емігранти також уникали багатьох трагічних подій, що сталися на їхній Батьківщині у новітні часи. Проте, за це довелося заплатити високу ціну: емігранти пізнали болісну ностальгію, психологічну несумісність у приймаючих суспільствах, відчуженість, дискримінацію. Еміграція означала зміни у соціальному статусі, відірваність від свого народу, від Батьківщини.